

Nr 624

**av herr Pettersson i Lund m. fl.
om nyetablering av systembutiker.**

Systembolaget för sedan länge en utomordentligt restriktiv politik när det gäller butiksetableringar. Att man gör så har bolagets ledning motiverat med hänvisning till det uttalande som riksdagen gjorde 1954 i anslutning till beslutet om motbokens avskaffande. Det heter där att systembutik endast får öppnas i ort som utgör ett naturligt handelscentrum för en folkrik bygd och som är belägen på betydande avstånd från ort som redan har butik. Detta har av Systembolagets ledning tolkats så, att befolkningsunderlaget som regel måste uppgå till 20 000 personer. Avståndskravet har preciserats till minst 3 mil. Att riksdagen samtidigt gjorde ett uttalande om att städer och köpingar med mer än 5 000 invånare borde ha tillgång till systembutik har man däremot bortsett ifrån.

Resultatet av den restriktiva butiksetableringspolitiken kan avläsas i samband med den vid årsskiftet genomförda kommunreformen. Inte mindre än 87 storkommuner, dvs. ungefär en tredjedel av samtliga, saknar systembutik (se bilaga). Dessa kommuners invånare torde känna en viss förvåning över att samtidigt som man av statsmakterna har fått klartecken på att kommunerna i framtiden är stora nog att klara mängder av betydande offentliga uppgifter, så anser Systembolagets ledning samma storkommuner vara alltför små för att inom sina gränser rymme en enda systembutik.

Sedan farhågorna i samband med beslutet om motbokens avskaffande nu lagt sig och kommunreformen i huvudsak har genomförts borde tiden vara inne för att genom ett klart ställningstagande från riksdagens sida tillmötesgå den stora opinion i dessa 87 storkommuner som kräver en mera generös etableringspolitik. Några reella nykterhetspolitiska skäl kan ju knappast heller ligga bakom beslutet att förvägra dessa storkommuner systembutik. Alla sådana hänvisningar blir i så fall enbart en cynisk anklagelse mot befolkningen där, eftersom Systembolaget uppenbarligen är beredd att även fortsättningsvis ha kvar systembutiker inom storstadsområdena och de större tätorterna, där sprit och vin alltså är lättåtkomliga för envar. Ett exempel på denna dubbelmoral är att det inom Stockholms kommun finns hela 46 systembutiker.

Det finns naturligtvis anledning att utifrån strikt företagsekonomisk synpunkt hysa en viss förståelse för den restriktiva etableringspolitik som Systembolaget för. Härigenom pressar man de *företagsekonomiska* distributionskostnaderna effektivt och kan därför inför statsmakterna redovisa ytterligare vinster på verksamheten. Detta är givetvis en tacknämlig ambition, men ett monopolföretag – och därtill ett samhälleligt sådant – måste också i någon

mån ta hänsyn till de berättigade servicekrav som ställs av den befolkning som bor utanför storstadsområdena och de större tätorterna. Man bör också beakta den positiva effekt som en systembutik har när det gäller att förstärka attraktiviteten från handelsynpunkt hos en kommuns centralort. Det är ett bidrag när det gäller att bekämpa centralisering till större tätorter som man inte helt bör bortse ifrån.

När Systembolagets restriktiva butiksetableringspolitik förs på tal brukar bolagets ledning som ett försvar ofta hänvisa till de utlämningsställen som man organiserat på en del av de orter som inte har någon systembutik. Till detta skall bara sägas att systemet med utlämningsställen kommer att behövas även efter en reform som innebär att varje storkommun, som så önskar, har fått systembutik. På många håll blir avstånden fortfarande så stora att det är angeläget att från servicesynpunkt bibehålla dessa utlämningsställen.

Däremot är det helt klart att de från servicesynpunkt på intet sätt är likvärdiga med en systembutik. Här blir det ju fråga om beställningar i förväg i varje enskilt fall, och det tar också en till två dagar innan den gjorda beställningen kan hämtas. Förutom det extra besvär som därigenom orsakas kunden motverkar denna primitiva form av varudistributionen Systembolagets ambitioner att propagera för variation och förnyelse i kundens val i riktning bl. a. mot vin i stället för spritdrycker.

Med hänvisning till vad som anförts hemställs

att riksdagen uttalar att Systembolaget av regeringen ges sådana instruktioner att det kan tillmötesgå etableringsönskemål från sådana kommuner som i nuläget saknar systembutik.

Stockholm den 24 januari 1974

LENNART PETTERSSON (s)

i Lund

MAGNUS PERSSON (s)

i Karlstad

PER BERGMAN (s)

STURE ERICSON (s)

i Örebro

SVEN-GÖSTA SIGNELL (s)

HANS JÖNSSON (s)

i Arlöv

ERIC MARCUSSON (s)

JOHN JOHNSON (s)

i Blentarp

OVE KARLSSON (s)

i Malung

GILLIS AUGUSTSSON (s)

CHRISTER NILSSON (s)

i Norrköping

OSKAR LINDKVIST (s)

KJELL NILSSON (s)

i Växjö

GRETHE LUNDBLAD (s)

OLLE GÖRANSSON (s)

Bilaga

Förteckning över kommunblock som saknar systembutik

Kommunblock	Län	Kommunblock	Län	Kommunblock	Län
Ekerö	AB	Surte	P	Heby	U
Vallentuna	AB	Värgårda	P	Gagnef	W
Håbo	C	Mundedal	O	Leksand	W
Vingåker	D	Orust	O	Rättvik	W
Boxholm	E	Tanum	O	Säter	W
Ödeshög	E	Färgelanda	P	Vansbro	W
Kinda	E	Lilla Edet	P	Snedjebacken	W
Vaggeryd	F	Mellerud	P	Orsa	W
Habo	F	Herrljunga	P	Älvdalen	W
Aneby	F	Svenljunga	P	Ockelbo	X
Ydre	E	Tranemo	P	Älvkarleby	C
Sävsjö	F	Götene	R	Ovanåker	X
Gnosjö	F	Karlsborg	R	Nordanstig	X
Lessebo	G	Tibro	R	Berg	Z
Uppvidinge	G	Gullspång	R	Bräcke	Z
Högsby	H	Töreboda	R	Krokom	Z
Emmaboda	H	Storfors	S	Ragunda	Z
Torsås	H	Forshaga	S	Åre	Z
Bromölla	L	Grums	S	Nordmaling	AC
Östra Göinge	L	Hammarö	S	Robertsfors	AC
Örkelljunga	L	Kil	S	Vindeln	AC
Bjuv	M	Bengtstors	P	Vännäs	AC
Åstorp	L	Eda	S	Norsjö	AC
Lönna	M	Laxå	T	Sorsele	AC
Hylte	F	Ljusnarsberg	T	Arjeplog	BD
Härreda	O	Surahammar	U	Älvsbyn	BD
Tjörn	O	Kungsör	U	Överkalix	BD
Öckerö	O	Norberg	U	Övertorneå	BD
Lerum	P	Skinnskatteberg	U	Pajala	BD